

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΔΕΚΑΕΤΙΑΝ

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. Α ! τοῦ 1941 τεύχος τοῦ «Ἀρχείου Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν» ὁ κ. Ν. Κασκαρέλης ἐδημοσίευσε κριτικὴν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1939.

Ἡ ὀλίγον καθυστέρημένη αὕτη κριτικὴ, ἡ ὁποία εἶδε τὸ φῶς μετὰ παρέλευσιν σχεδὸν ἑνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς κρινομένης ἐκθέσεως, μολονότι φέρει χρονολογίαν Ἰουλίου 1940, περιέχει πολλὰς προσωπικὰς ἐπιθέσεις, μίαν δὲ καὶ μόνην κυρίως εἰπεῖν ἐπιστημονικὴν παρατήρησιν ἀφορῶσαν τὰ αἷτια τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1939 αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Παρατρέχοντες τὰς προσωπικὰς ἐπιθέσεις, θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν αἰτίων τῆς αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται μὲ ἐπιστημονικὰς ἀξιώσεις.

Ὁ κ. Κασκαρέλης λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἡ αὕξησις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1932 μείωσιν πλεόν τοῦ ἡμίσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς καὶ τὴν τάσιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας πρὸς συνεχῇ αὐξήσιν *μέχρις οἷου ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς σημαντικῶς αὐξηθείσας ἀνάγκας τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας εἰς νόμισμα*, τοῦ ὁποίου ἡ πραγματικὴ ἀξία ἐμειώθη ὑπὲρ τὸ ἥμισυ Ἡ αὕξησις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας βαίνει συντελουμένη *μέχρις οἷου προσαρμοσθῶν αἱ δύο ἀξίαι ἐξωτερικὴ καὶ ἀγοραστικὴ τοῦ νομίσματος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξωτερικὴ ἀξία ἐμειώθη*».

Εἶνε προφανὲς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὅτι ὁ κ. Κασκαρέλης προσπαθεῖ ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀνεύρῃ τὰ *ἀπώτερα* αἷτια τῆς αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παρουσιάσῃ τὴν αὐξήσιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ὡς ὀφειλομένην εἰς *τὴν αὐξήσιν τῶν εἰς νόμισμα ἀναγκῶν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας καὶ τὴν τάσιν τῆς προσαρμογῆς τῶν δύο ἀξιῶν τοῦ νομίσματος (ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς)*. Ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἡδύνατο νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι ὁ κ. Κασκαρέλης παραλείπει νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὰ *ἄμεσα* αἷτια τῆς αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ νὰ διευκρινίσῃ τὸν μεταξὺ *ἀμέσων* καὶ *ἀπωτέρων* αἰτίων ὑφιστάμενον σύνδεσμον. Διότι ὁ κ. Κασκαρέλης δὲν εἶνε βεβαίως δυνατόν νὰ ἀγνοῇ ὅτι ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία δὲν εἶνε δυνατόν νὰ αὐξηθῇ εἰμὴ καθ' ὠρισμένους τρόπους καὶ δὴ 1)

λόγω αγοράς παρὰ τῆς ἐκδοτικῆς τραπέζης χρυσοῦ ἢ συναλλαγματος χρησιμεύοντος ὡς καλύμματος τῶν ἐκδιδομένων τραπεζογραμματίων, 2) λόγω παροχῆς δανείων ὑπὸ τῆς ἐκδοτικῆς τραπέζης πρὸς τὸ Κράτος δι' ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων (κρατικός πληθωρισμός), 3) λόγω παροχῆς δανείων ὑπὸ τῆς ἐκδοτικῆς τραπέζης πρὸς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τραπεζας δι' ἐκδόσεως τραπεζογραμματίων (πιστωτικός πληθωρισμός) καὶ 4) λόγω ἀναλήψεως τῶν παρὰ τῇ ἐκδοτικῇ τραπέζῃ καταθέσεων τῶν ἄλλων τραπεζῶν. Βεβαίως τὰ *ἄμεσα ταῦτα αἷτια* δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι τὸ *ἀποτέλεσμα ἄλλων ἀπωτέρων αἰτίων*. Πάντως εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν εἶνε ἀνάγκη πλὴν τῶν ἀπωτέρων νὰ διευκρινισθοῦν καὶ τὰ *ἄμεσα αἷτια* τῆς αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, ἰδίως δὲ ὁ μεταξὺ ἀπωτέρων καὶ ἀμέσων αἰτίων ὑφιστάμενος σύνδεσμος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παραλείπει νὰ πράξῃ ὁ κ. Κασκαρέλης, περιοριζόμενος εἰς ἀορίστους καὶ νεφελώδεις φράσεις.

Ὅπως θέτει τὸ ζήτημα ὁ κ. Κασκαρέλης ἡ τάσις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας πρὸς αὕξησιν ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1932 μείωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος καὶ τὰς συνεπεία ταύτης ηὐξημένας ἀνάγκας τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας εἰς νόμισμα (τοῦ ὁποῖου ἡ ἀξία ἐμειώθη). Ἄλλ' αἱ ηὐξημέναι ἀνάγκαι μιᾶς οἰκονομίας εἰς νόμισμα εἶνε δυνατόν νὰ ὀφείλωνται εἴτε εἰς αὕξησιν τοῦ ὄγκου τῶν συναλλαγῶν εἴτε εἰς ὕψωσιν τῶν τιμῶν (ἐφόσον δεχθῶμεν ὅτι ἡ ταχύτης τῆς κυκλοφορίας τοῦ νομίσματος ὡς καὶ ἡ ποσότης καὶ ἡ ταχύτης τῆς κυκλοφορίας τῶν ὑποκαθιστώντων τὸ νόμισμα πιστωτικῶν μέσων παραμένουν αἱ αὐταὶ ὡς καὶ πρότερον). Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς πραγματοποιήσεως ἢ μὴ τῶν ἀφορῶσων τὴν ταχύτητα τῆς κυκλοφορίας τοῦ νομίσματος καὶ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ταχύτητα τῆς κυκλοφορίας τῶν ὑποκαθιστώντων τὸ νόμισμα πιστωτικῶν μέσων προϋποθέσεων ἢ αὕξεις τοῦ ὄγκου τῶν συναλλαγῶν δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν μείωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος. Ἀπομένει ἡ συνεπεία τῆς μειώσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος ὕψωσις τῶν τιμῶν ὡς πιθανὸν αἷτιον τῆς αὐξήσεως τῆς κυκλοφορίας (καὶ τοῦτο ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ὕψωσις τῶν τιμῶν θέλει ἀναποφεύκτως προκαλέσῃ αὕξησιν τῶν πιστώσεων τῆς ἐκδοτικῆς τραπέζης πρὸς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν διότι ἄλλως δὲν δύναται νὰ αὐξηθῇ ἡ κυκλοφορία). Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ἡ αὕξις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν. Ἐν τούτοις ὁ κ. Κασκαρέλης λέγει περαιτέρω ὅτι ἡ αὕξις τῆς κυκλοφορίας βαίνει

συντελουμένη μέχρις ὅτου προσαρμοσθῇ ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία τοῦ νομίσματος πρὸς τὴν μειωθεῖσαν ἐξωτερικὴν τοιαύτην. Διὰ τούτου ὁ κ. Κασκαρέλης φαίνεται νὰ ἐννοῇ (ἐὰν κάτι ἐννοῇ) ὅτι ἡ αὐξησης τῆς κυκλοφορίας προκαλεῖ ὕψωσιν τῶν τιμῶν (γράφει μείωσιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ νομίσματος καὶ προσαρμογὴν αὐτῆς πρὸς τὴν μειωθεῖσαν ἐξωτερικὴν ἀξίαν). Οὕτως ὁ κ. Κασκαρέλης φαίνεται θεωρῶν εἰς μὲν τὴν μίαν φράσιν τὴν ὕψωσιν τῶν τιμῶν ὡς αἷτιον τῆς αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἰς δὲ τὴν ἄλλην τὴν αὐξησης τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ὡς αἷτιον τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν ! χωρὶς ἴσως νὰ ἀντιλαμβάνεται καὶ ὁ ἴδιος τὴν ἀντίφασιν εἰς τὴν ὁποίαν περιπίπτει.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν πρὸς στιγμὴν τὸν κ. Κασκαρέλην καὶ τὸ σύστημα τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ ἀντιφάσεων καὶ ἄς συζητήσωμεν κάπως σοβαρώτερον τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως μεταξὺ τῶν μεταβολῶν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν μεταβολῶν τῶν ἀξιῶν (ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς) τοῦ νομίσματος. Οἱ παλαιότεροι οἰκονομολόγοι καὶ τινες σύγχρονοι ἀποδίδουν βαρύνουσαν σημασίαν εἰς τὰς αὐξομειώσεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν, συμφώνως μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς ποσοτικῆς θεωρίας, προκαλουμένην ὕψωσιν ἢ πτώσιν τῶν τιμῶν. Καὶ ἡ μὲν ὕψωσις τῶν τιμῶν εἰς χώραν τινὰ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῶν διεθνῶν τιμῶν ἐπιδρᾷ δυσμενῶς ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας ταύτης μὲ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ προκαλεῖ πτώσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος καὶ προσαρμογὴν αὐτῆς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοραστικὴν δυνάμιν του, ἡ δὲ πτώσις τῶν τιμῶν εἰς χώραν τινὰ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῶν διεθνῶν τιμῶν ἐπιδρᾷ εὐμενῶς ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας ταύτης μὲ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ προκαλεῖ ὕψωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος καὶ προσαρμογὴν αὐτῆς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοραστικὴν δυνάμιν του (θεωρία τῆς ἰσοτιμίας τῶν ἀγοραστικῶν δυνάμεων). Ἄλλοι σύγχρονοι οἰκονομολόγοι ἀποδίδουν ἀντιστρόφως βαρύνουσαν σημασίαν εἰς τὰς μεταβολὰς τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος. Καὶ ἐὰν μὲν αἱ μεταβολαὶ αὗται δὲν συνοδεύωνται ἀπὸ ἀνάλογον ὕψωσιν ἢ πτώσιν τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χώρας τινος εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιδράσουν εὐμενῶς ἢ δυσμενῶς ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας ταύτης μὲ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ νὰ προκαλέσουν εἰσορὴν ἢ ἐκροὴν χρυσοῦ ἢ συναλλάγματος, ἐμμέσως δὲ οὕτω καὶ αὐξομειώσεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Ἐὰν δὲ αἱ μεταβολαὶ αὗται συνοδεύωνται ἀπὸ ἀνάλογον ὕψωσιν ἢ πτώσιν τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν χώρας τινος εἶνε ἐπίσης δυνατόν νὰ προκαλέσουν

αύξομειώσεις της νομισματικής κυκλοφορίας διά της ὁδοῦ της αὐξήσεως ἢ της μείωσης τῶν πρὸς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν πιστώσεων τῆς ἐκδοτικῆς τραπεζίης, ἐφόσον ἡ ὑψώσεις ἢ ἡ πτώσις τῶν τιμῶν συνεπάγεται μεταβολὰς τῶν εἰς νόμισμα ἀναγκῶν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα νὰ συζητήσωμεν ποία ἐκ τῶν ἀνωτέρω θεωρητικῶν ἐκδοχῶν εἶνε ὀρθότερα. Ἄς δεχθῶμεν τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν, τὴν ὁποίαν φαίνεται δεχόμενος ὁ κ. Κασκαρέλης, (λέγομεν δὲ φαίνεται διότι ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω ὁ κ. Κασκαρέλης περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τὴν ὁποίαν φαίνεται δεχόμενος ὅταν παρουσιάζῃ τὴν αὐξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ὡς αἷτιον τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν), διὰ νὰ ἴδωμεν ἂν ἡ ἐκδοχὴ αὕτη ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἐλληνικὴν πραγματικότητα καὶ δὴ κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ ὁποῖον ἐξετάζει ὁ κ. Κασκαρέλης.

Εἶνε ὁμῶς καὶ πάλιν προφανὲς ὅτι συμφώνως μὲ τὴν ἐκδοχὴν τὴν ὁποίαν φαίνεται δεχόμενος ὁ κ. Κασκαρέλης ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μείωσης τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν κεχωρισμένως δύο διακεκριμένας περιπτώσεις : 1) τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μείωσις τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος δὲν συνωδεύθη ὑπὸ ὑψωσιν τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, οὔτε συνέπεσε μὲ πτώσιν τῶν διεθνῶν τιμῶν, οὔτω δὲ ἐπηρεασθέντος εὐμενῶς τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας μὲ τὸ ἐξωτερικὸν προεκλήθη εἰσροὴ χρυσοῦ ἢ συναλλάγματος καὶ αὐξεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ἐκ τοῦ λόγου τούτου καὶ 2) τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μείωσις τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος συνωδεύθη ἀπὸ ὑψωσιν τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας (ὀφειλομένην πάντως εἰς τὴν μείωσιν ταύτην) ὅτε δυνατόν νὰ προεκλήθη αὐξεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν πιστώσεων τῆς ἐκδοτικῆς τραπεζίης. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν πάντως ἡ αὐξήσις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας οὐδεμίαν σχέσιν θὰ εἶχε μὲ τὴν αὐξησιν τῶν εἰς νόμισμα ἀναγκῶν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, τὴν ὁποίαν ἐπικαλεῖται ὁ κ. Κασκαρέλης.

Ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1932, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Κασκαρέλη ἀναφερομένη μείωσις τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς καὶ ὅτε ὁ ὑπὸ τῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ἀνωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου καταρτιζόμενος μὲ ἔτος βάσεως 1913=100 ἐλληνικὸς τιμάρριθμος χονδρικῆς πωλήσεως ἀνῆρχετο εἰς 1619 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1939 ὅτε ὁ αὐτὸς τιμάρριθμος ἀνῆρχετο εἰς 2405 ὁ ἐν λόγῳ τιμάρριθμος ὑψώθη κατὰ 49 %, περίπου. Πάντως εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ ὑψώσεις

αὕτη δὲν ὑπῆρξεν ἀνάλογος πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1932 ἐπελθοῦσαν κατὰ 130 % περίπου μείωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς, οὕτω δὲ ὑπῆρχε περιθώριον μεταξὺ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς δυνάμενον νὰ ἐπιδράσῃ εὐμενῶς ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς χώρας μὲ τὸ ἐξωτερικόν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν πάντως ὅτι αἱ διεθνεῖς τιμαὶ δὲν θὰ εἶχον πέσῃ ἐν τῷ μεταξὺ καὶ δὴ κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε τὸ περιθώριον τοῦτο νὰ περιορισθῇ ἢ νὰ ἐκλείψῃ. Οὐχ' ἦττον ὁμοῦς αἱ διεθνεῖς τιμαὶ ὑψώθησαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο κατὰ 43 % περίπου. (Ὁ ὑπὸ τοῦ BOARD OF TRADE καταρτιζόμενος μὲ ἔτος βάσεως 1913=100 ἀγγλικὸς τιμὰριθμος χονδρικῆς πωλήσεως ἀνῆλθεν ἀπὸ 102.4 κατ' Ἀπρίλιον 1932 εἰς 146.1 κατὰ Δεκέμβριον 1939). Καὶ ἂν ἔτι ἀποδώσωμεν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1932 μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου 1939 κατὰ 2.840 ἑκατομμύρια δραχμῶν αὕξησιν τοῦ εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα ἀποθέματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ περιθώριον τοῦτο (πρᾶγμα ἀμφισβητήσιμον) *πάλιν ἢ εἰς τὴν αὕξησιν τοῦ ἀποθέματος ὀφειλομένη αὕξεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας δὲν δύναται ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν αὕξησιν τῶν εἰς νόμισμα ἀναγκῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας.*

Ἄς ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς δευτέρας περιπτώσεως. Εἵπομεν ὅτι *ἡ ἐνδεχομένως εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς ὀφειλομένη ὑψωσις τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας εἶνε δυνατόν νὰ προεκάλεσε αὕξησιν τῶν εἰς νόμισμα ἀναγκῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ αὕξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς αὐξήσεως τῶν πρὸς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν πιστώσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.* Ἀλλὰ κατὰ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον ἐξετάζει ὁ κ. Κασκαρέλης αἱ μὲν διεθνεῖς τιμαὶ ὑψώθησαν κατὰ 43 % περίπου, αἱ τιμαὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας ὑψώθησαν κατὰ 49 % περίπου, αἱ δὲ πρὸς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν πιστώσεις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατὰ 300 % περίπου. (Αἱ πιστώσεις αὗται ἀνῆλθον ἀπὸ 940 ἑκατομμυρίων δραχμῶν κατ' Ἀπρίλιον 1932 εἰς 3894 ἑκατομμύρια δραχμῶν κατὰ Δεκέμβριον 1939). *Καὶ ἡ μὲν ὑψωσις τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας ὀφείλεται προφανῶς εἰς τὴν ὑψωσιν τῶν διεθνῶν τιμῶν, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς, ἡ δὲ αὕξισις τῶν πιστώσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε οὐδὲ πόρρωθεν ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας.* Ἀλλὰ καὶ ἂν ἔτι ὑπολογίσωμεν τὸ ποσοστὸν τῆς αὐξήσεως τῶν πρὸς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν πιστώσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν πιστώσεων

δλων τῶν ἐν Ἑλλάδι τραπεζῶν ἀνερχομένων κατ' Ἀπρίλιον 1932 εἰς 16.000 ἑκατομμύρια δραχμῶν περίπου, θὰ ἴδωμεν ὅτι τὸ ποσοστὸν τοῦτο μόλις ἀνέρχεται εἰς 19 %,, ὑπολειπόμενον σημαντικῶς τοῦ ποσοστοῦ τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα.

Εἰδικώτερον ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1939 αὔξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας κατὰ 2.000 καὶ πλέον ἑκατομμύρια δραχμῶν αὕτη ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν λόγῳ τῶν διεθνῶν πολιτικῶν γεγονότων τοῦ ἔτους τούτου παρατηρηθεῖσαν τάσιν ἀναλήψεως τῶν παρὰ τραπεζαῖς καταθέσεων καὶ τὴν συνεπείᾳ ταύτης δημιουργηθεῖσαν ἐν τῇ χρηματαγορᾷ στενότητα. Ἡ στενότης αὕτη ἤγαγεν ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν μείωσιν τῶν ὑπὸ μορφήν καταθέσεων παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος διαθεσίμων τῶν τραπεζῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν πιστώσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (ἄλλωστε ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1939 αὔξησις τῶν πιστώσεων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν αὔξησιν τῶν πρὸς τραπεζὰς πιστώσεων αὐτῆς), ἀμφότερα δὲ τὰ γεγονότα ταῦτα προεκάλεσαν αὔξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας.

Ἐν τέλει ὁ κ. Κασκαρέλης λέγει ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ προβῇ εἰς ἐπακριβεῖς ὑπολογισμοὺς περὶ τοῦ ὕψους, εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀνέλθῃ ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία, καθόσον στερεῖται εἰδικοῦ συνεργείου τεχνικῶν στατιστικῶν. Οὐχ ἦττον ὁμῶς φρονεῖ ὅτι τὸ ἐπίπεδον τοῦτο εὐρίσκεται περὶ τὰ 17.000 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Φανταζόμεθα ἐν τούτοις ὅτι ὁ κ. Κασκαρέλης χρονολογήσας ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1940 κριτικὴν δημοσιευθεῖσαν κατὰ Φεβρουάριον 1941 δὲν θὰ δυσκολευθῇ ποσῶς ἔστω καὶ ἄνευ εἰδικοῦ συνεργείου τεχνικῶν στατιστικῶν νὰ ἀποδώσῃ καὶ τὴν ἐν τῷ μεταξύ ἐπελθοῦσαν αὔξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἰς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1932 ἐπελθοῦσαν μείωσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς !

Α. ΣΑΟΥΝΑΤΣΟΣ